

Sahibi ve Sorumlu Müdürü
MEHMET HAYRETTİN ABACI

YÖNETİM YERİ
ORALHAN No. 20 Tif : 1843
MALATYA

SAYI : 10

HALKIN DERDİ

(AYLIK TOPLUMCU HALK GAZETESİ)

MAYIS 1969

FIATI 25 KURUŞ

Pötürge Yolu Bir An Önce Yapılmalıdır Yol için Miting Yapılacak

TİP ilçe başkanının gazetemize demeci

Pötürgeye Bakış

M. Hayrettin Abacı

Pötürge Malatyanın gerek nüfus, gerek toprak bakımından büyük ilçelerinden biridir. Nufusu 1965 sayımına göre 44356'dır.

Pötürge Malatyanın büyük ilçelerinden biri ol makla beraber en bakımsız kalmış ilçesi de denilebilir. Okulu olmayan köy sayısı en fazla Pötürge'dedir. Okuma yazma bilmeyenler en yüksek nisbete Pötürgede ulaşır. Bu nisbet 1964 yıllarında yüzde 83'dür. Yani halkın sadece yüzde 17'si okuma yazma bilir.

Bakımsızlık yönünden daha da önemlisi Pötürgeyi Malatya'ya Keferdiz ve Tepehan bucaklarına bağlayan yollar geniş ölçüde bozuktur, yılın hemen hemen altı ayında çok zaman ya hiç geçit vermez, çok zaman da binbir güçlüklerle aşılar. Bu bakımdan Pötürgenin en önemli derdi şimdilik yol durumudur. İstanbulla milyarlarca lira sarfedilerek Boğaz köprüsü yapılırken, Pötürgenin yolunun kapanmıyacak şekilde yapılması iktidar sahibi hükümetler için yüz karasıdır.

Biz gazetemizin bu sayısını tamamen Pötürgenin dertlerine, meselelerine ayırdık. Kısaca da olsa Pötürgeli kardeşlerimizin acılarını dile getirmek istedik. Hiç kimsenin hatırına bir şey gelmesin diye hemen ekleyelim ki bu konulara el atmamız bir seçim yatırımı olmaktan katıyyen uzaktır, Zira biz Pötürgenin meselelerini yıllar önce de kendi çapımızda söz konusu etmekten geri durmamıştık. Daha 1959 yılında, on yıl önce 9 aralık 1959 tarihli Malatya Postası gazetesinde «Pötürgenin iki önem derdi» başlığı ile yazdığımız yazıda Pötürgenin yol ve elektrik meselesini ele almıştık. 1961 yılında yayınladığımız «Malatya'yı Kalkındırmağa Çağır» adlı broşürde de Pötürgenin dertlerini sekiz maddede halinde özetlemiştik. Bu yazıyı halen geçerli olduğundan bu defa gene aynen yayınlıyoruz.

Bizce Pötürge için en yararlı olacak konu sözünü ettiğimiz yazının beşinci maddesinde dokunduğumuz gibi Frat üzerine büyük bir hidro-elektrik tesisi kurulmasıdır. Bu yapıldığı takdirde Pötürgenin birçok meseleleri hal yoluna girer. Bunun için Frat üzerinde bir baraj kurulması son derece gereklidir. Nitekim «Anadolu coğrafyası üzerine etüdler, cilt: 2, Bitki örtüsü, akarsular ve göller adıyla 1962 yılında yayınlanan değerli kitabının 221. sayfasında coğrafyacı Hüseyin Saraçoğlu da aynı görüşü ileri sürmekte, Taraksu civarına yapılacak bir barajla elde edilecek enerjinin bölgeye büyük yarar sağlayacağını, bu bakımdan buraya yapılacak barajın Keban'dan daha yararlı olacağını belirtmektedir.

Biz Pötürgenin meselelerine bilimsel yollarla eğilmekten, bunlar için uğraşmaktan hiçbir zaman geri durmayacağız.

Biz Türkiye İşçi Partililer olarak politik görüşlerimizi ve çalışmalarımızı, yurdumuzun zenginliklerinin kendi halkımız yararına işlenmesi ve halkımızın sömürülmeğe kurtularak en iyi şekilde yaşaması temel ilkesine dayanmış kimseleriz.

Pötürgeli hemşehrilerimize sonsuz saygılarımızı sevgilerimizi sunarız,

Pötürgenin değerli bir çocuğu olan ve halen de Pötürgede Türkiye İşçi Partisi İlçe Yönetim Kurulu Başkanı bulunan halk şairi Adil Alim Pötürgenin genel dertleri konusunda gazetemize aşağıdaki beyanatı vermiştir:

«İlçemiz Pötürge yüz yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Aşağı yukarı yüz yıl önce İmron denilen bu güzel havalı ve suyu bol yerde, Mihrap dağının eteklerinde Pötürge adı ile teşekkül etmiştir. Halkımız son derece çalışkan ve temizdir. Kasabamız adeta İsviçre gibidir. Kimsenin malına, namusuna, canına el atmaz. Ancak biraz suyu sert insanlarız, çabuk parlarız. Bu yüzden ki bazı köylerde cidayetler olur. Ve bunlar kan davası şeklini alır.

İlçemizin en büyük ihtiyacı yoldur. Yolumuzun kıymı aylarca kapalı kalması bize kötü günler yaşatmaktadır, kafamızı bozmaktadır. Yol meselemiz politikacıların ağzında bizi oyalayan bir sakızdır. Ama eskidi artık bu sakız. Tutmaz oldu. Yol konusunda ne iktidardan, ne de iktidara geçmesi mümkün partilerden bize bir fayda gelmeyeceğini tecrübemizle anladık. Artır bizim partimiz, yani Türkiye İşçi Partisinin milletvekillerinin bu konuya ısrarla eğilmelerini istiyor ve bekliyoruz.

Yol konusunda ayrıca köy yolları biraz daha açılıp köylü kasabaya rahatça gelip gidebilecek duruma gelince haziran ayı içinde büyük bir protesto mitingi yapacağız.»

Kendisine Türkiye İşçi Partisi'nin Pötürgedeki gelişme durumunu sorduğumuz Adil Alim ayrıca şunları söyledi:

«Pötürgeli hemşehrilerim T. İ. P. in yoksul ve emekçi sınıfların partisi olduğunu gayet iyi anla-

Pötürgeliye sesleniş

Dediler Pötürge kalkmıyor
Yan dur dostum değmesin
Çevre kasabalar duymasın
Rampamızı kimseler bilmesin

Kalkınmaktan vaz geçtik.
Onu su yerine içtik
Bilsinler yeter Pötürge ne durumda
Pötürgeli nasıl boğular Kubbe dağında

Bilsinler ışık yok, yol yok.
Yanımızda, yöremizde, kol yok,
Yokluk gezer ovamızda, dağımızda
Varlığa hasretiz çarşımızda, bağımızda.

Yokmu bunların çaresi
Sarılmaz mı Pötürgenin yarası

Olmuşuz ellerde kukla gibi oyuncak
Yıllardır gittik arkamızdan köy bucak
Aldattılar bizi, dediler oldu olacak
Alıp götürdüler oylarımızı kucak kucağ

Ey Pötürgeli mert kardeşim,
Çetin yollarda çileli arkadaşım.
Seni temelden kalkındıracak, doyuracak
İnan, Türkiye İşçi Partisidir ancak.

ADİL ALİM

makta, kendileri de yoksul ve emekçi oldukları için partimize gayet sıcak bir ilgi göstermektedirler. Partimiz her geçen gün gelişmektedir. Son olarak değerli arkadaşımız Yaşar Karakaş'ın başkanlığında gençlik kolumuzu kurduk. Hepsisi de değerli ve uyanık aydın kişiler olan yönetim kurulu üyesi arkadaşlarımızla canla başla çalışıyoruz.»

Pötürgeden Birkaç Not

Doktorsuz Sağlık Ocakları,

Pötürgede, Merkez, Haraba, Tepehan, Pazarcık ve Keferdiz'de olmak üzere beş tane sağlık ocağı var. Babik, Hüskükuşağı, Pereş ve Behramlı'ya da yapılıyor. Çok iyi, güzel, hoş ama... Neylemeli ki yalnız Merkezde bir tanecik doktor var. Diğerlerinde doktordan geçtik, çoğunda sağlık memuru ve ebe bile yok. Binalar boş, homboş durur yıllardır. Madem ki böyle olacaktı, neden gömüldü milyonlarca lira toprağa? Sayın Başbakanımızın ve sayın biraderlerinin meslekdaşları müteahhitler para kazansın diye olsa gerek.

DOKTORLU OCAĞIN HALİ

Merkezde bir sağlık ocağı var, doktoru da var. Fakat halk bu ocağın hizmetlerinden de şikayetçi. Ocağın arabasını bir fakir hastaya götürmek mümkün değilmiş. Benzin parası hikayeleri anlatılıyor uzun uzun. Yetkililerin bu konuya eğilmeleri şart.

JANDARMADA DAYAK VAR

Anadolu halkının yüzyıllardır bitip tükenmeyen çilesi Jandarma dayakı konusunda hayli hikayeler dinledim Pötürgede. Usulsuz işler de cabası. Bir gün İmdat Ertürk adında bir çocuk ilçede bir av tüfeği patlatıyor, belkide keyf olsun diye, Çocuk jandarmalardan derdest edilmek istenir, bulunamaz. Bunun üzerine çocuğun babası nezarete alınır. Çocuğun işlemi için baba nasıl alınır? Ben pek kavriyamadım.

Tepehan bucak müdürü

Tepehanla ilgili bir bucak müdürlüğü hikayesi dinledim. Anlatayım. Bucak Müdürü ayrılır bucaktan. Ona uzatmalı onbaşı vekalet eder. Gün gelir bu da kursa gitmek için bucaktan ayrılır. Yerini bucak binasının odacısına bırakır, Orada nüfus memuru vardır. Başka memurlar vardır, uzatmalı ancak odacıya emenet edebilir görevini.

Coğrafya ve Tarih içinde Pötürge

Toros dağlarının Doğu Toros denilen bölümünün Malatya Torosu adı verilen kısmı Kapidere boğazından başlar, doğuya doğru uzayarak Fırata kadar birkaç kol halinde gelir. İşte Pötürge bu Malatya Torosunun Şiro çayını kuzeyden ve güneyden izleyen sıradağlarının kapladığı alanda yer alır. Kuzeydeki sıradağlar Akdağ, Kubbe ve Şakşak dağlarıdır. Güneyde ise Kuşak, Kapılı, Soğuk, Meydan Kaldırma, Ziyaret ve Serap dağları bulunmaktadır. Pötürgenin yüzölçümü 1414 kilometrekaredir.

Pötürge genellikle dağlık bir bölgedir. Dağların çoğu sarp ve çetindir. Bazı dağlar tamamen çıplak olmakla beraber, bazılarında bir miktar meşeye rastlanır, Kapılı dağ ve Serap dağının kuzeyinde ise geniş bir alana yayılan meşe ormanları göze çarpar. Hedono meşe ormanlığı da buradadır.

Bölgede iklim soğuktur. Kışlar çok karlı, geçer ve uzun sürer. Ancak Şiro çayının Fırata döktüğü yerler ve Fırat kenarları Pötürgenin genel iklimi ile

Devamı S. 2 de

Pötürgenin ve Pötürgelilerin Dertleri

(M. Hayrettin Abacı'nın 1961 yılında Malatya ya Kalkındırmağa Çağrı adıyla yayınladığı bröşürden aynen alınmıştır.)

İstanbulda Süleymaniye caminin karşısında Pötürgeli hemşehrilerimiz tarafından oluşturulan ve müşterilerinin aşağı yukarı tamamı da Pötürgeli olan birkaç kahvehane vardır. Hukuk Fakültesinde Yüksek Öğrenimimi yaparken içimi Malatya özlemi doldurdukça sık sık bu kahvehanelere giderdim. Böylece bu kahvehaneleri dolduran ve İstanbulla çalışmak için gelmiş olup, en ağır, en cefalı işlerde çalışan mert ve yiğit Pötürgeli hemşehrilerimin dertlerini yakından öğrenmek fırsatını da buldum. Bu arada anladımki Pötürge uzun yıllar dağların arkasında unutulmuş bir ilçemizdir. Pötürgede top rak azdır bu yüzden geçimini baba yurdundan çıkaramayan Pötürgeli, gurbete İstanbulla gitmek zorunda kalıyor. Orada bir süre çalıştıktan sonra yuvasına dönüyor. Bir sürede köyünde kaldıktan sonra tekrar İstanbul yolunu tutuyor. Bu gözlem beni Pötürgenin kalkınması için imkânlar düşünmeğe sürükledi. Bunun sonucu olarak Pötürgenin iki önemli derdi olan yol ve elektrik konusunda bir yazı yazdım ve Malatya basınında yayınladım. Bu gün burada Pötürgenin dertlerine ve meselelerine tekrar dokunmak isterim.

1 — Pötürgeyi Malatyaya bağlayan yol şimdiye kadar bozuktur, kışın sık sık kapanırdı. Bu yıl şu sıralarda bu yolda bir yapım ve onarım çalışması göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın hızla devam etmesi, böylece Pötürge yolunun baştan sona iyi bir hale getirilmesi beklenir.

2 — Malatya-Pötürge yolu Pötürgeye vardıkdan sonra kesilmekte, orada düğümlenip kalmaktadır. Halbuki bu yol Fırat üzerine bir köprü yapılarak Gerger veya Taraksu üzerinden Siverek ve Diyarbakır taraflarına uzatılırsa Pötürgenin kalkımında büyük imkânlar belirecektir.

3 - Pötürge-Malatya yolu yapılırsa Pötürgede bugün için büyük önem taşımayan fakat biraz çaba ile gelişmesi mümkün olan meyvacılık, Fırat ötesinde geniş bir pazar bulabileceğinden ilerler.

4 - Gene bu yol yapılırsa Pötürge taraflarındaki meşelikler, özellikle Hadra meşe ormanının değerlendirilmesi mümkün olur.

5 - Pötürgenin diğer önemli derdi elektrik yokluğudur. Halbuki Fırat üzerinde büyük bir Hidroelektrik tesisi veya Şiro çayı üzerinde bir tesis kurularak elektrik elde etmek mümkündür. Fırat üzerine yapılacak bir tesis yalnız Pötürgeyi değil çevredeki daha birçok köy ve kasabayı da ışıklandırabilir.

6 - Yola ve elektrige kavuşursa Pötürgede küçük ölçüde olsa bile bir dokuma ve örme sanayii gelişebilir. İstanbulla geniş ilgisi bulunan Pötürgeli hemşehrilerimizin Pötürgede Tezgâhlar kurup çeşitli mamüller ortaya çıkaracakları, bu mamüllerin doğu bölgesinde sürüm alanı bulacağı muhakkaktır.

7 — Pötürgede bazı sulama çalışmaları da yapılabilir. Şiro Çavından faydalanılarak 21 köyün sulanması ayrıca Keferdiz'in Ağvan köyüne ait diğer bir sulama tesisi için Devlet Su İşlerince bazı çalışmalar yapılması zaman zaman düşünülmüştür. Bu çalışmaların başlaması için gerekenler yapılırsa Pötürgenin kazancı büyük olacaktır.

8 — Pötürgenin bir diğer derdi olarak Pötürge köylerinde kan davası yüzünden işlenen cinayetlerin çokluğunu gösterebiliriz. Bu konu üzerinde Malatya için hazırlamak istediğim kriminolojik etüd de daha fazla duracağım ve bazı çözüm yolları arayacağım. Ancak buradan şu fikrimi açıklamak isterim. Pötürgede çeşitli yönlerden gerekli ölçüde desteklenen bir kardeşlik haftası ilân edilir ve kan davası aleyhine bir hava estirilirse bu cinayetler oldukça azalır diye düşünüyoruz. Bu belki bir hayaldir. Fakat bazı hayeller de gerçek olabilir. Bunun bir denemek çok şey kaybettirmez.

Pötürgenin saydığımız dertlerini ortadan kaldırmak ve meselelerini çözmek için çalışmak gerekir.

Coğrafya ve Tarih içinde Pötürge

çelişir. Bu alanlarda iklim oldukça yumuşaktır.

Pötürge bölgesi tarih içinde de önem taşır. İki bin yıl önce merkezi Samsat olmak üzere kurulan Kommojen devletinin kuzey bölümünü teşkil eden bu sarp ve çetin topraklar iyi bir savunma imkanı verdiği için değer taşımıştır.

Pötürgede ilçenin hemen yanında Harmanlık denen yerde burasının eski bir oturma yeri olduğunu gösteren belirtiler vardır. Gene Şiro çayı üzerinde Gerar köyünde küçük bir kale harabesi görülmektedir. Pereş köyünde Sultan Murat devrinden kalma bir köprü ve Kubbe dağında da gene bu devirden kalma bir han harabesi görülür.

Pötürgeye Niçin Yol Yapılmaz

Pötürge yolu yıllardır sürüp giden bir derttir. Doğru dürüst kapanmıyacak şekilde bir türlü yapılmaz da yapılmaz. Ama öte yandan Boğaza köprü yapmak için milyarlarca lira harcanır. Bu konuda iktidardakilere çok çeşitli başvurmalar yapılmış fakat gene de olumlu bir sonuç alınması mümkün olmamıştır. Konuyla ilgili olarak Türkiye İşçi Partisi il başkanı M. Hayrettin Abacı, ocak ayında Başbakan'a aşağıdaki yazıyı yazmıştır.

Sayın Süleyman Demirel.
Başbakan.
Ankara

Basına ve radyoya geçen haberlerden öğreniyorum ki milyarlarca liraya mal olacak Boğaziçi köprüsü yapımı için çalışmalar iktidarımızca sürdürülmektedir. Bu konuda hemen her çevreden yükselen teklifler ve protestolar size viz gelmektedir.

Oysaki şu günlerde kışın kendini birazcık göstermesiyle Anadolu'da birçok ilçenin, pek çok köyün yolu kardan, çamurdan kapanmıştır. Bu arada ilimizin Pötürge ilçesinin yolu da geçit vermemekte, 60000 Pötürgeli yurttaş karlı dağlar arasında çileli bir yaşantının içinde kalmaktadır. Bu ilçenin hemen her kış ilk karlarla kapanan, nisan kadar da doğru dürüst açılmayan yolunun çetin kısmı aşağı yukarı on kilometredir. Bu kadarlık bir yol kışın kapanmayacak şekilde yapılmazken, Boğaza köprü yapılmasına kalkışılması değil şu bu, bizim kanımızca en azından yurtseverlikle bile bağdaşamaz.

Milyarlarca liranız varsa, bunu yabancı kumpanyaların vurgun vuracakları bir alana değil ağır sanayiye yatırınız. Yatırınız ki yollarımız kapalı kalmıyacak şekilde yapabilmemiz için gerekli makineleri yurdumuzda imâl edelim, biz imâl edelim.

Memleket bu kadar harap, millet bu kadar perişanken, sefalet, cehalet işsizlik ve açlık evet açlık yurdumuzda kol geziyorken, tüm Anadolu köylüsü ve emekçisi gerekli gıdayı alamıyor, iyi beslenemiyor, olmanın sağlığa zararlı etkileri altında iş tirap çekerken Boğaza asma köprü yapmak, milyarlarca lira'ı üretime değil de bir lükse yatırmak büyük, çok büyük vebal ve sorumluluk altına girmek demektir.

Çilekeş Türk halkının vebalinden korkunuz sayın Başbakan, Ve Boğaz köprüsü yapımından vaz geçiniz.

Saygılarımla. 16.1.1969

M. Hayrettin Abacı

TİP Malatya İl Yönetim Kurulu Başkanı

Avukat

Pötürgenin Köyleri

Pötürge ilçemizin 32 si merkeze, 17 si Keferdiz, 20 si Tepehan bucağına bağlı olmak üzere 69 pare köyü vardır. Aşağıda bu köylerin eski ve yeni adlarını birlikte sıralıyoruz.

Pötürge merkezine bağlı köyler:

Babik	: Gündüz
Bekiran	: Akça
Bekiriülya	: Meşedibi
Celuşağı	: Erdemler
Derezaratu	: Uzunkoru
Ersele	: Düvenlik
Halleberik	: Çıgırlı
Haraba	: Bakımlı
Havo	: Esencik
Hüsüküşağı	: Bölükçaya
Kamkine	: Aslankent
Karahüseyin	
Kızıluşağı	: Bölünmez
Körhane	: Uyanık
Lar	: Koçköy
Marasoülya	: Gündeğer
Maku	: Aktarla
Mavrato	: Gözlüce
Parçikan	: Yedi yol
Pazköy	: Çayköy
Pazarcık	
Poskiran	: Kökpınar
Savit	: Arınlı
Şekeran	: Tatlıcak
Şimil	: Belenköy
Şirozarato	: Örmeli
Şirotarakso	: Tosunlu
Taşmış	
Teluşağı	
Titrlin	: Ormaniçi
Uzunhüseyin	
Zahmana	: Bayırköy

Keferdiz : Doğanyal Bucağına Bağlı Köyler:

Keferdiz (Bucak Merkezi) : Doğanyol	
Ağvan	: Gökçe
Behramlı	
Burç	
Poyraz	
Damlı	
Gevheruşağı	
Hellegiran	: Ulutaş
Haskento	: Konurtay
Hüsükân	: Akkent
Mamaş	: Koldere
Mezraa	
Midye	: Köklükaya
Tilmo	: Yalınca
Virancık	: Öreneik
Yamaç	
Zeruşağı	: Gümüşsu

Tepehan Nahiyesine Bağlı Köyler

Sinan	
Alagisferik	: Çaygören
Alagisyazı	: Yazıcı
Aliçeri	
Alihan	
Alireş	: Tattepe
Alkaskörmus.	: Korucak
Başmezraa	
Budaluşağı	: Söğütlü
Çirik	: Büyüköz
Gertan	: Gökçeli
Haydaran	: Yandere
Körme	
Nohutlu	
Peraş	: Uzuntaş
Şükkn	: Sorguçlu
Tahniç	: Üçkaya
Tekederesi	
Zinan	: Kayadere

HALKIN DERDİ Gazetesi SEBAT Matbaasında Dizilerek Basılmıştır

Basıldığı Tarih : 16-5 1969